

OBSAH

O AUTOROVI	9
PŘEDMLUVA	10
ÚVOD	13
SLOVO ÚVODEM K ČESKÉMU VYDÁNÍ	15
1. TEMPERAMENT VE TŘÍDĚ	17
Co je temperament?	18
Temperament jako způsob chování	19
Co víme o temperamentu?	20
Jak je kniha uspořádaná	22
2. CO JE TO TEMPERAMENT?	23
Definice temperamentu	23
Newyorská longitudinální studie (NYLS) – Model temperamentu	24
Jiné definice temperamentu	26
Uspořádání dimenzí temperamentu	28
Temperamentové typy	31
Jak temperament ovlivňuje život ve třídě?	34
3. PROČ JE DŮLEŽITÉ POROZUMĚT TEMPERAMENTU?	37
Jak přispívá temperament k našemu prožívání	38
Míra souladu	40
Prostředí třídy, učební program a míra souladu	40
Povaha interakcí mezi žáky, vrstevníky a učiteli	41
Kulturní a etnický původ	42
Temperamentové rozdíly a míra souladu	44
Temperamentové charakteristiky jako rizikové nebo ochranné vlivy	46
Rizikové faktory	46
Ochranné faktory	47
Temperament a odolnost	50

4. CO JE ZÁKLADEM TEMPERAMENTU?	5
Biologické základy temperamentu	5
Jak rodiče popisují kojence	5
Shodná výzkumná zjištění	5
Je temperament dědičný?	5
Význam zkušenosti	5
Temperament a inteligence	5
Obousměrnost inteligence a temperamentu	5
Temperament a osobnost	5
Shoda mezi temperamentem a osobností	5
Je temperament stabilní?	6
Konzistence v různých situacích	6
Časová konzistence	6
5. JE ÚSPĚŠNOST DĚTÍ VE ŠKOLE OVLIVNĚNA TEMPERAMENTEM?	6
Co víme o temperamentu a úspěšnosti?	6
Temperamentové charakteristiky ovlivňující učení	6
Úspěšnost a hodnocení učitelů	6
Jak temperament ovlivňuje úspěšnost?	7
Přímé vlivy na učení	7
Nepřímý vliv temperamentu na úspěšnost	7
6. OVLIVŇUJE TEMPERAMENT ROZHODOVÁNÍ UČITELŮ?	7
Výzkum vnímání a očekávání učitelů	7
Dopad temperamentu žáků na rozhodování učitelů	8
Výzkum postojů učitelů	8
Temperament a učenlivost	8
Vztah mezi temperamentem a očekáváním	8
7. SOUVISÍ TEMPERAMENT S PROBLÉMOVÝM CHOVÁNÍM?	8
Co víme o problémech chování?	9
Pohled učitelů na problémové chování	9
Vztah mezi temperamentem a problematickým chováním	9
Temperament a problémové chování ve škole	9
Jak temperament přispívá k problémům chování a přizpůsobení?	9
8. TEMPERAMENT A HANDICAPOVANÉ DĚTI	10
Co víme o temperamentu a handicapovaných dětech?	10
Temperament a děti s poruchami učení	10
Temperament u dětí s mentální retardací	10
Temperament a porucha pozornosti a aktivity	10

Jak ovlivňuje temperament chování a přizpůsobivost handicapovaných dětí?	109
--	-----

9. JAK HODNOTIT TEMPERAMENT? 113

Tři přístupy k hodnocení temperamentu	114
Rozhovor	114
Pozorování v laboratoři a v prostředí třídy	115
Hodnoticí škály/dotazníky	119
Neformální hodnocení	122
Faktory ovlivňující zjišťovaná data	122
Hodnocení temperamentu učitelů	123

10. JAK MŮŽEME VYUŽÍT ZNALOST TEMPERAMENTU VE ŠKOLE? 125

Temperament, postoje učitelů a interakce mezi učitelem a dítětem	126
Revidovaná teorie míry souladu	126
Míra souladu a charakteristiky tříd	127
Míra souladu a charakteristiky učitelů: „znát sám sebe“	127
Jak může uvědomění si temperamentu pomoci učitelům předjímat problémy ve třídě?	129
Jak můžeme temperament využít k naplánování zásahu ve třídě?	130
Programy pro rodiče týkající se temperamentu	130
Přístupy k temperamentově podmíněným intervencím ve školách	130
Přerámování vnímání a posuzování	131
Rozšíření základu hodnocení	132
Plánování a aplikování intervencí	133
Intervence u problémů vztahujících se k temperamentu	134
Intervence u aktivního a prudkého nebo u pomalu se přizpůsobujícího dítěte	135
Pomoci dětem řídit jejich vlastní chování	137
Pomoci dětem, aby mohly poznat samy sebe	137

PŘÍLOHA 1 – LONGITUDINÁLNÍ STUDIE

TEMPERAMENTU	141
Newyorská longitudinální studie	141
Dunedinská multidisciplinární studie zdraví a vývoje	142
Australský temperamentový projekt	143

PŘÍLOHA 2 – ŠKÁLY A DOTAZNÍKY PRO HODNOCENÍ

TEMPERAMENTU	145
------------------------	-----

PŘÍLOHA 3 – PUBLIKACE A PROGRAMY VZTAHUJÍCÍ SE

K TEMPERAMENTU	153
--------------------------	-----

Publikace	153
Porozumění temperamentu vašeho dítěte	
(Understanding Your Child's Temperament)	153
Problémové dítě, druhé vydání (The Difficult Child, 2 nd Edition) . .	153
Výchova „živého“ dítěte (Raising Your Spirited Child)	154
Programy	155
Program o problematice temperamentu pro rodiče	155
Vhledy (Insights)	155
Jiné programy	155
ODBORNÁ LITERATURA V ČESKÉM A SLOVENSKÉM	
JAZYCE	157
ODBORNÁ LITERATURA ZAHRANIČNÍ	159